

lusi ágyasház, a szeptemberi, októberi őszi éjszakák, mikor a rossz termés után nem telik egy kis olaszországi utra, sőt még akkor sem, hogy az eresztő csatornát kapjon, a padlás téli tapasztást, a föld friss trágyát, a szobák jobb kályhákat s a fatartó-ól: sok jó száraz, vágott fácskákat.

És a szeptemberi éjszakák kísértetei: a törpe öregek és a hosszú, testnélküli fehér árnyak elkezdnek mozgolódni, susogni, sóhajtozni, jajgatni, míg csak az alacsony szoba lakója egy zivataros éjszakán végkép és visszavonhatatlanul el nem határozza, hogy eladja a csepegős tetejű házat, a nyárfás és öszirózsás kertét, a kis földet és felmegy Pestre lakni. Minthogy falun már nem bírja a terhet, a telet és a jövő jobban rémitgeti itt mint a nagy városban. Ahol mégis csak könnyebb. Az embernek van jó rokonsága, összeköttetése, neve és kijár magának valami kis hivatal, állást.

És a gonosz őszi kísértetek, a hosszú éjszakák rémei, az erkölcsstelen, vad, brutális kerítő szelek, azok a kéményen keresztül futkosó, sikongó boszorkány orgiák, kikérgetik az apró magyar egzisztenciát apái házából. Ide kergetik Pestre, valamelyik külvárosi ház harmadik emeletére, ahol nem zúgnak a jegenyék, nem susognak háborzongató meséket a nyárfák és nyugodalmas jövőt biztosít a kis hivatal nyugdíja.

Csak hogy hol van az a kis hivatal? Mint ahogy egyáltalán van még Magyarországon betöltetlen hivatal? Akár nagy, akár kicsi. Különösen kicsi.

Pár hét előtt a salgótarjáni bányák igazgatójánál ültem s a szolga bevezet a hivatalba egy fiatal embert. Csinos predikátumos névvel, kitünő ajánló levéllel, sok iskolai bizonyítvánnyal s a fiatal ember elmondja, hogy állást keres. Valami állást.

— Állást? — kérdezte az igazgató s szépen rendbe szedte a bizonyítványokat, a kitünő ajánló levelet és visszaadta a fiatal embernek. — Állást nem tudok adni. Még a saját édes testvéremnek vagy akár a braganzai hercegnek sem. Munkát, azt igen. Akármennyit. Munkásra mindig szükségem van.

Igy állunk ma Magyarországon. Állás nincs, munka van, de a dolgozni akaró intelligens elem vagy kimegy Amerikába, természetesen ide se jószántából, vagy végig futja a züllés lejtőjének egész skáláját vagy pedig leteszi a befejező pontot a koponyájába.

A csöndesebb, zajtalanabb tragédiák pedig a hétköznapi szürkeségében tűnnek el. A piszkos kis kölcsönök, panamák, a leghihetlenebb ügynökös-kodések, kártya, apróhirdetéses szerelmek csatornájába. Amiknek a lefolyása, a látszata, a külső boricéje: *finom munka, uri munka, urnak való munka.* Tiszta gallérral, tiszta manzsettával lehet elvégezni, esetleg keztüben, esetleg egy szál iróttal, melynek hivatalos ize van.

Vérlázító, ostoba magyar bűn. Nem betegség, bűn. Akkora bűn, mint az apagyilkosság. A gyakorlati élet két kézzel kínálja a munkanemek minden fajtaját, melyek az őszi éjszakák és a jövő féltelmes kísérteteit pokolba kergetik s a sok bizonytalan egzisztencia mégis éhen hal, mint az a bizonyos bibliai számár a ezéna és szalma között. És ömlik mint a sáskaráj az ember, be a fővárosba. Így őszszel megéri bennük a terv s tavasszal vagy jövő őszszel jönnek a fővárosba: elbukni, nyomorogni vagy meghalni.

Holott a mindennapi szükségletek iparának, kereskedelmének és kis gazdaságának a faluban is megvan a maga piaca. És, ha nincs a fővárostól távol eső falukban, megvan a fővároshoz közel esőkben.

S mégis, az apró egzisztenciák, kiknek első vagy utolsó reménységük a főváros, egy pillantás nélkül elmennek a fővárosi faluk, az apró aranybányák mellett. Hol a föld, a víz, a levegő és mindaz, ami a főváros ipari, kereskedelmi és gazdasági piacán nagy arányokban kitünő megélhetési forrást képez, a fővároshoz közel eső számtalan faluban kis arányokban ugyanezt ad.

Még pedig legkivált a kis tőkével bíró intelligens osztálynak, kinek egyebe a két, három, öt vagy tízezer forintjánál nincsen. Azaz, pardon! Ott van a szép uri neve is, amelyet a munkától ugyan re féltsen, minthogy ez még egyetlen egy nevet sem piszkított be. Sőt talán ellenkezőleg. Ami pedig az **uri munka megkülönböztetését** illeti a plebs munká-

jától, erre nézve elfogadható tanácsot és leckét ad az amerikai gondolkodás, mely azt tanítja: gyöngébb tehetségű gyereket adjad diplomás pályára s az erősebb tehetségűt ipari vagy kereskedelmire . . .

L. T.

Napi hírek.

A nagymező-utcai gyújtogatás.

Megirtuk, hogy hétfőn este hetedszer gyuladt ki ez évben a Nagymező-utca 7. szám alatt levő Első Magyarhoni Üvegyár r. t. címén ismert üvegraktár, amely a letartóztatott Zucker A. Henrik tulajdona. A hétfői tüzeset — dacára annak, hogy Zucker fogva van — még gyanusabb volt, mint az eddigi tüzesetek, mert a rendőrségen azon a véleményen vannak, hogy ez az újabb gyújtogatás csak Zucker ártatlanságának bebizonyítása érdekében történt. A tűz helyén gyanusnak találták Klein Marcell 14 éves napszámosfiút, akiről kiderült, hogy három nap óta van az üvegraktár szolgálatában öt korona napidíj mellett. A fiú — mint megirtuk hétfőn — gyanus is volt, de kedden megállapították, hogy a gyújtogatásban semmi része nem lehetett. Sokkal több gyanuok merült fel Reich Adolf raktárnok ellen, aki Zucker sógora. Amióta a volt raktáros, Hammer Samu és Zucker Henrik a fogságban ül, ő a teljehatalmu megbízott. A kigyuladt raktár kulcsai állandóan nála vannak, ő rajta kívül senki be nem mehet. Hétfőn este a szokástól eltérően Reich Adolf 7 óra után is dolgoztatott a munkásokkal és az utcai üzletben foglalkoztatta őket. Ő maga 7 óra után kiment az udvarra, leült egy kézikocsira és nézelődött. Negyed nyolc és fél nyolc óra között hirtelen felugrott, felkapta a kocsit mellett elhelyezett befőttes üveget és felrohant a raktárba, nagy lármát csapva:

— Tűz van! Tűz van!

A raktárban az üveget a földhöz vágta. Az udvaron posztoló rendőr csak ekkor látta, hogy a raktárból füst gomolyog elő. Reich visszatérve, hangosan hirdette, hogy ime Zucker a fogságban ül és mégis kigyuladt az üvegraktár. Egyéb gyanus körülmény is szól Reich bűnössége mellett. Reich a munkásokat nem motoztatta meg. Hétfőn későn este három kocsit üvegrakomány érkezett az üvegraktárba, amelyet nem tudtak elraktározni. Máskor az volt a szokás, hogy a kocsikat az udvaron a raktár bejárója előtt állítják fel és ott várják meg a reggelt, amikor a munkások dologhoz foghatnak. Hétfőn Reich nagy óvatossággal a három kocsit nem az udvarban helyezte el, hanem a kapu alatt. Valószínűleg azért tette ezt, hogy tűz esetén a finom üvegáru, ami biztosítva nincs, el ne pusztuljon. Reich Adolfot a főkapitányságon kihallgatták, de váltig tagadta, hogy ő gyújtotta volna fel az üvegraktárt.

A vizsgálat során megállapította a rendőrség, hogy Hammer letartóztatása után Reich Adolfot bízták meg a raktárnoki teendővel, ő ellenőrizte az alkalmazottak munkáját, és a raktárba is csak neki volt joga belépni. A tanuként kihallgatott Nagy Sándor rendőr, Borsiczky József és Feldmann Ignác napszámosok terhelően vallottak. Amikor hétfőn este tűz támadt, a rendőr és a munkások azt hitték, hogy a padlás gyuladt ki, Reich azonban elkiáltotta magát:

— Nem ott van a baj; itt gyuladt ki! — és ezzel odamutatott a raktár egy másik helyiségére, ahol pár perc múlva tényleg lángok csaptak föl. A későbbi tűzvizsgálat is azt konstata, hogy a gyújtogatás a Reich által megjelölt helyen történt. Tekintettel arra, hogy Reich közeli rokonságban van Zucker A. Henrikkel, érdekében állott ezzel az utólag keletkezett tüzesettel Zucker ártatlanságát bizonyítani. Ő ugyanis úgy gondolkodott, hogy ha most, Zucker és Hammer távollétében újra tűz támad, akkor a hatóságokat meggyőzi arról, hogy nem ők a gyújtogatók. Reich Adolfot a terhelő vallomások és egyéb súlyosító körülmények folytán este tíz órakor letartóztatták.

A rendőrség a legközelebbi napokban a nagymező-utcai üvegraktár összes helyiségeit bezárja és lepecsételi és csak az üzlethelyiséget hagyja nyitva. A raktárhelyiségekbe még az üzlet tulajdonos-

nójének sem szabad belépni. Kedden délután volt a tűzvizsgálat a legutóbbi tüzeset dolgában és kétségtelenül megállapították, hogy a tűz gyújtogatás következtében támadt.

Reich letartóztatása ellen dr. Káldor Gyula előterjesztést jelentett be, mivel olyan körülmények merültek föl a védelem szempontjából, melyek szerint Reich letartóztatása nem jogos.

— (A király és az automobil.) Mint ismeretes, a király nem valami nagy kedvelője az automobiluráknak és jóformán egyszer-kétszer ült csak autóban, akkor is csupán unokái kedvéért. De, mint a bécsi esti lapok jelentik, a most következő vasárnap ő felsége megjelenik a wiener-neustadti repülőversenyen és ez alkalommal autón megy Schönbrunnból Wiener-Neustadtba.

— (A német császár Magyarországon.) Mohácsról jelentik: Vilmos német császár fogadására minden előkészület és intézkedés megtörtént. A vadászterületet, kedden csendőrség zárta el és oda csakis megfelelő igazolványokkal rendelkező személyeket bocsátanak be. A vasárnap tartandó istentiszteletet, mely a karapancsai vadászlak mellett felállítandó sátorban lesz, Tomka Gusztáv györkönyi evang. lelkész celebrálja a környékbeli evang. tanítókból álló kórusral. Hohenlohe Gottfried herceg és neje Kőrisedőre érkeztek.

— (A cár Friedbergben.) Friedbergből táviratozzák: A cár ivókuráját most a kastélyban folytatja, mert a közönség Nauheimban annyira terhére volt kíváncsi tolakodásával, hogy nem akart ott többé nyilvánosan megjelenni. A gyógyvizet ebből a célból minden reggel frissen a forrásból merítve szállítják a friedbergi kastélyba.

— (Alexandra királyné.) Alexandra királyné, az elhunyt Edvárd király özvegye, mint ismeretes, Edvárd király halála után nem az „özvegy királyné“, hanem „az anyakirályné“ címet vette fel és az akkor készült államokiratok, valamint az angol egyházi könyvek is ezen a néven emlékeznek meg róla. Ujabbán azonban kijelentette a királyné, hogy őt egyszerűen csak „Alexandra királyné“-nak cimezzék.

— (Ottomán herceg a bécsi Theresianumban.) Mint Konstantinápolyból jelentik, a tizenhárom éves Omer Faruk Medzsid herceg a nevelőjével Bécsbe utazott, hogy az ottani Theresianumban végezze gimnáziumi tanulmányait. Mióta fennáll az ozmán uralkodóház, első ízben történik meg, hogy a családnak egyik trónrajogosult tagja külföldi iskolába kerül. Azt az eszmét, hogy Omer herceget a bécsi Theresianumban taníttassák, II. Abbas Johedive vetette fel, aki szintén növendéke volt ennek az intézetnek. Omer herceg atyja, a negyvenéves Abdul Medzsid herceg, helyeselte a tervet és testvérenek, Jussuf Izzedin trónörökösnek hozzájárulásával engedélyt kért a szultántól arra, hogy fia Bécsben tanulhasson. A szultán készségesen megadta az engedélyt és így növendéke lesz a Theresianumnak a kis Omer herceg, akit nagyon eleven eszű fiúnak mondanak.

— (György herceg Belgrádban.) György herceg Belgrádban marad garnizonban, a 18. ezredbe beosztva és az egyetemet fogja látogatni. Alaptalan az a hír, mintha megérkezésekor nem fogadták volna a rangjához illő ünnepélyességgel.

— (Uj udvari tanácsosok.) A király dr. Balogh Jenő és dr. Csarada János budapesti tudományegyetemi nyilvános rendes tanároknak, a főiskolai oktatás terén szerzett érdemeik elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi címet díjmentesen adományozta.

— (Magyar származású amerikai tudós.) Dr. Eichhorn Adolf washingtoni egyetemi tanár és állami bakteriológus, aki hazánkban szakadt el Amerikába, állami küldetésben most néhány heti tartózkodásra látogatott el Magyarországra. Az amerikai professzor Budapesten egy magyar találmányú szérum, a Hutya-féle immunizáció készítését fogja tanulmányozni.

— (A bécsi husdrágaság.) A bécsi husinség korlátozására a bécsi husiparosok egyesülete érintkezésbe lépett a francia illetékes körökkel, azért, hogy lehetségessé tegyék francia vágómarháknak Ausztriába való behozatalát. A bécsi francia nagykövet, Crozier, személyesen érdeklődött a dolog iránt és hosszabb tanácskozást folytatott a bécsi husiparosok egyesülete központjának vezetőségével. Állítólag sikerül is hetenként 600—800 darab fiatal ökörnek Franciaországból a bécsi marhavására való behozatala. Crozier nagykövet megígérte azt is, hogy közben fog járni az osztrák kormánytól oly irányban, hogy az osztrák kormány minél hamarabb tegye meg a szükséges lépéseket az iránt, hogy ez a behozatal lehetséges legyen. A kereskedelmi szerződés megengedi vágómarháknak Franciaországból való behozatalát, ha ehhez az intézkedéshez a magyar kormány is hozzájárul.